

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **J. G.**, zast. Mgr. Ladislavem Malečkem, advokátem, se sídlem Nerudova 22, Litoměřice, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem, ze dne 2. 12. 2004, č. j. 40 Cad 132/2004 – 36,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žádnému z účastníků **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Zástupci stěžovatele, advokátu Mgr. Ladislavovi Malečkovi, **se přiznává** odměna za zastupování ve výši 975 Kč, která mu bude vyplacena Nejvyšším správním soudem do 30-ti dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

Včas podanou kasační stížností napadl žalobce (dále též „stěžovatel“) rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem, ze dne 2. 12. 2004, č. j. 40 Cad 132/2004 – 36, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalované ze dne 24. 6. 2004, č. X, jímž byla zamítnuta žádost žalobce o částečný invalidní důchod, a to z důvodu nesplnění podmínek ustanovení § 40 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, (dále je „zákon o důchodovém pojištění“), když z potřebné doby 5 roků pojištění získal žalobce v rozhodném období toliko 3 roky a 48 dní pojištění.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce včasnou žalobu, v níž namítal nezákonnost napadaného rozhodnutí. Uváděl, že byl několikrát ve výkonu trestu a vždy žádal o výkon práce, avšak k výkonu práce nebyl nikdy zařazen. Dovožoval proto, že k výkonu práce nebyl zařazen z důvodů, které nespočívají na jeho straně a splňuje proto podmínku pětiletého pojištění. Doplnil, že žalovaný mohl využít možnosti odstranění tvrdosti zákona a nárok na částečný invalidní důchod mu přiznat.

Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 2. 12. 2004, č. j. 40 Cad 132/2004 – 36, žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění uvedl, že z obsahu správního spisu bylo zjištěno, že podle záznamu o jednání Okresní správy sociálního zabezpečení v Mostě ze dne 16. 3. 2004 byl žalobce tímto dnem uznán částečně invalidním a míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti činila 40 %. Dle osobního listu důchodového pojištění získal žalobce v době od 26. 11. 1993 do 28. 10. 2003 celkem 1143 dní pojištění. Dále uvedl, že podle § 43 zákona o důchodovém pojištění má pojištěnec nárok na částečný invalidní důchod, jestliže se stal částečně invalidním a získal potřebnou dobu pojištění (nebo následkem pracovního úrazu). Stejně tak uvedl, že podle ustanovení § 44 zákona o důchodovém pojištění je pojištěnec částečně invalidní, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti nejméně o 33 % a splnil potřebnou dobu pojištění pro nárok na tento důchod podle § 40 zákona o důchodovém pojištění. Dále soud uvedl, že podle ustanovení § 40 odst. 1 písm. f) zákona o důchodovém pojištění činí potřebná doba pojištění pro nárok na plný invalidní důchod u pojištěnce ve věku nad 28 let pět roků. Podle odst. 2 téhož ustanovení se potřebná doba pojištění pro nárok na plný invalidní důchod zjišťuje z období před vznikem plné invalidity, a jde-li o pojištěnce ve věku nad 28 let, z posledních deseti roků před vznikem plné invalidity. Podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod se považuje za splněnou též, byla-li tato doba získána v kterémkoliv období deseti roků dokončeném po vzniku plné invalidity.

Soud z výše uvedeného dovodil, že žalobce splnil podmínku míry poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti nejméně 33 % pro částečný invalidní důchod, avšak nesplnil druhou podmínku stanovenou výše cit. ustanovením § 40 zákona o důchodovém pojištění; datum vzniku částečné invalidity bylo stanoveno dnem 16. 3. 2004, desetiletým obdobím je období od 16. 3. 1993 do 15. 3. 2004, přičemž v této době získal žalobce pouze 3 roky a 48 dní pojištění, kdy byl evidován jako uchazeč o zaměstnání. Soud doplnil, že podle § 5 odst. 1 písm. l) zákona o důchodovém pojištění jsou účastny pojištění též osoby zařazené k pravidelnému výkonu prací ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě. Žalobce však neprokázal, že byl po dobu vazby a výkonu trestu pracovní zařazen. Závěrem soud uvedl, že oprávnění k odstranění tvrdosti zákona má jen ministr práce a sociálních věcí ČR, popř. na základě jeho pověření příslušné správy sociálního zabezpečení (§ 4 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění sociálního zabezpečení).

Proti tomuto rozsudku podal žalobce (dále též „stěžovatel“) dne 8. 12. 2004 podání (kasační stížnost), ve kterém požádal o ustanovení zástupce pro podání kasační stížnosti a obecně vyjádřil nesouhlas s vydaným rozsudkem. Z důvodu včasného neustanovení advokáta podal dne 29. 12. 2004 ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem další podání, nazvané tentokrát kasační stížnost, a to toliko z důvodu zachování lhůty k podání kasační stížnosti.

Usnesením Krajskému soudu v Ústí nad Labem ze dne 13. 1. 2005 byl stěžovateli ustanoven zástupce - Mgr. Ladislav Maleček, který kasační stížnost následně jménem stěžovatele doplnil.

Kasační stížnost stěžovatel podává z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). V kasační stížnosti namítal, že soud při projednávání věci neměl k dispozici rozhodnutí žalované České správy sociálního zabezpečení. Dále pak uvedl, že z odůvodnění rozsudku není zřejmé, na základě kterého ustanovení zákona soud učinil závěr o nesplnění podmínek pro přiznání částečného invalidního důchodu; ustanovení § 40 odst. 1 písm. f) zákona o důchodovém pojištění upravuje toliko přidělování plného invalidního důchodu a nikoliv částečného. Stejně tak stěžovatel namítl, že se soud nevypořádal s jeho tvrzením o tom, že ve výkonu trestu chtěl pracovat a žádal o zařazení do pracovního procesu, avšak vězeňský lékař pracovní zařazení nedoporučil. K tomuto doplnil, že soud si měl vyžádat důkazy, zprávu vězeňského lékaře a vězeňské služby, které by tyto skutečnosti potvrdily. Navrhoval, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Ústí nad Labem k dalšímu řízení.

Dne 24. 3. 2005 zaslal zástupce stěžovatele soudu sdělení věznice ve V., o tom, že stěžovatel je od 9. 3. 2005 zařazen do kategorie nezaměstnaných odsouzených, a to především z důvodu jeho zdravotní klasifikace.

Žalovaná ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že vzhledem ke skutečnosti, že se zcela ztotožňuje s napadeným rozsudkem, vyjádření nepodává a odkazuje na právní názor vyjádřený v rozsudku krajského soudu. Navrhovala, aby kasační stížnost stěžovatele byla zamítnuta jako nedůvodná.

Dne 12. 12. 2005 podal stěžovatel k Nejvyššímu správnímu soudu obsáhlé podání, ve kterém zejména uvedl, že je opětovně ve výkonu trestu, přičemž opakovaně žádal o práci, tato mu však nebyla z důvodu pracovní neschopnosti přidělena a bylo mu sděleno, že se tak ani v budoucnu nestane. Domnívá se proto, že pro své pracovní uplatnění udělal vše, co mohl.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas a jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná. Stěžovatel je zastoupen advokátem.

Napadené rozhodnutí krajského soudu Nejvyšší správní soud přezkoumával v mezích důvodů vymezených stížnostními body (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Stěžovatel kasační stížnost podal z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) „s. ř. s.“ lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popř. v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Taková pochybení Nejvyšší správní soud v napadeném rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem neshledal.

Nejvyšší správní soud se nejprve musel zabývat námitkou stěžovatele spočívající v tvrzení, že soud při projednávání věci neměl k dispozici rozhodnutí žalované České správy sociálního zabezpečení. K této námitce je třeba uvést, že ze soudního spisu opravdu vyplývá, že stěžovatel k žalobě označené rozhodnutí, jak mu ukládá zákon, nepřiložil. Stejně tak ze spisu vyplývá, že Krajský soud v Ústí nad Labem vyzval dne 3. 9. 2004 stěžovatele (jeho zástupce v řízení o žalobě) k předložení napadaného rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení. Na tuto výzvu však právní zástupce nezareagoval. Krajský soud tak vyšel, byť mu to zákon výslovně neumožňuje, z konceptu uvedeného rozhodnutí, který se nachází ve správním spisu; tento přitom porovnal s tvrzeními stěžovatele v žalobě a shledal, že jejich obsah je identický. Za tohoto stavu věci postupoval podle Nejvyššího správního soudu krajský soud zcela ve prospěch stěžovatele, neb by byl jinak oprávněn žalobu odmítnout. Podstatné přitom je, že označený koncept se plně shoduje s tvrzeními stěžovatele v žalobě, takže nemohlo dojít k žádnému pochybení. Této námitce tak Nejvyšší správní soud nepřisvědčil.

K další námitce - stěžovatel uvedl, že z odůvodnění rozsudku není zřejmé, na základě kterého ustanovení zákona soud učinil závěr o nesplnění podmínek pro přiznání částečného invalidního důchodu; ustanovení § 40 odst. 1 písm. f) zákona o důchodovém pojištění upravuje toliko plný invalidní důchod - je třeba uvést, že ustanovení § 44 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění uvádí, že potřebná doba pojištění pro přiznání částečného invalidního důchodu se posuzuje podle § 40 zákona o důchodovém pojištění, tedy podle ustanovení vztahujícího se k dávce plného invalidního důchodu. Ani v této námitce tak nemohl Nejvyšší správní soud stěžovateli přisvědčit.

Poslední námitku stran nevypořádání se ze strany krajského soudu s tvrzením stěžovatele o tom, že ve výkonu trestu chtěl pracovat a žádal o zařazení do pracovního procesu, avšak vězeňský lékař pracovní zařazení nedoporučil a navazující námitce o tom, že soud si měl vyžádat důkazy, zprávu vězeňského lékaře a vězeňské služby, které by tyto skutečnosti potvrdily, nelze zodpovědět bez širšího zákonného kontextu.

Nejprve je třeba uvést, že ustanovení § 43 zákona o důchodovém pojištění uvádí, že pojištěnec má nárok na částečný invalidní důchod, jestliže se stal částečně invalidním a získal potřebnou dobu pojištění (nebo se stal invalidním následkem pracovního úrazu).

Podle ustanovení § 44 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění je pojištěnec částečně invalidní, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti nejméně o 33 %, což stěžovatel jak vyplývá ze správního spisu naplňuje. Druhou podmínku, tedy potřebnou dobu pojištění, upravuje § 44 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění, který říká, že potřebná doba pojištění pro přiznání částečného invalidního důchodu se posuzuje podle § 40 zákona o důchodovém pojištění. Ustanovení § 40 odst. 1 písm. f) zákona o důchodovém pojištění přitom uvádí, že potřebná doba pojištění pro přiznání invalidního důchodu činí u pojištěnce ve věku nad 28 let, což je i případ stěžovatele, pět roků. Podle odst. 2 téhož ustanovení se potřebná doba pojištění pro nárok na plný invalidní důchod zjišťuje z období před vznikem plné invalidity, a jde-li o pojištěnce ve věku nad 28 let, z posledních deseti roků před vznikem plné invalidity. Podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod se považuje za splněnou též, byla-li tato doba získána v kterémkoliv období deseti roků dokončeném po vzniku plné invalidity.

Z výše uvedeného tak vyplývá, že stěžovatel musí vedle podmínky částečné invalidity, kterou stěžovatel naplňuje, neboť pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti činí 40 %, naplňovat i podmínku potřebné doby pojištění, kterou však nesplňuje. Datum vzniku částečné invalidity bylo stanoveno ke dni 16. 3. 2004, desetiletým obdobím je období od 16. 3. 1994 (nikoliv od 16. 3. 1993, jak uvedl žalovaný i krajský soud) do 15. 3. 2004 a v této době tak stěžovatel získal pro zápočet doby pojištění dokonce ještě méně, než rozhodnutím žalované a napadeným rozsudkem krajského soudu uváděné 3 roky a 48 dní, kdy byl evidován jako uchazeč o zaměstnání; skutečnost, že u stěžovatele nebyla prokázána delší doba pojištění, žádná ze stran nezpochybňuje a Nejvyšší správní soud tuto skutečnost považuje za nespornou. Ustanovení § 5 odst. 1 písm. l) zákona o důchodovém pojištění přitom uvádí, že pojištění dle tohoto zákona jsou i osoby zařazené k pravidelnému výkonu prací ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě. Ze spisu však nevyplývá, a stěžovatel tento závěr i několikrát potvrzuje, např. potvrzením věznice ve V., a stejně tak podáním podaným k Nejvyššímu správnímu soudu dne 12. 12. 2005, že nebyl a není zařazen k pravidelnému výkonu prací ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě. Za tohoto stavu věci tak nelze stěžovateli přisvědčit v tom, že by splňoval i druhou podmínku pro přiznání částečného invalidního důchodu.

Nejvyšší správní soud se při tomto závěru opíral i o dosavadní judikaturu, kdy např. v rozsudku Nejvyšší správní soudu č. j. 4 Ads 46/2003 – 87, ze dne 29. 3. 2005 bylo uvedeno, že *pokud stěžovatel tvrdil, že ve výkonu trestu odnětí svobody pracovat chtěl, avšak nebyla pro něho práce, přičemž to není jeho vina, a žádal takto strávenou dobu hodnotit jako dobu pojištění, není možno se s jeho názorem ztotožnit. Okruh důchodově pojištěných osob je taxativně definován v § 5 a § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, přičemž osoby nacházející se ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě jsou účastny pojištění tehdy, jsou-li ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě zařazené k pravidelnému výkonu prací. Účastny pojištění jsou tedy jen ty z uvedených osob, které jsou zařazené k pravidelnému výkonu prací. Osoby, které zařazené k pravidelnému výkonu prací nejsou, zejména proto, že se pro ně ve výkonu trestu nebo ve vazbě nepodařilo práci zajistit, třebaže mají o ni zájem, zákonodárce mezi osoby účastné na pojištění nezahrnul, a to ani tehdy, pokud byly vedeny jako uchazeči o zaměstnání, což se s pobytem ve vazbě či ve výkonu trestu podle dřívější právní úpravy nevyklučovalo (viz § 7 odst. 1 a § 16 odst. 5 dřívějšího zákona č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti). Nyní naopak podle § 29 písm. c) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, znamená nástup výkonu trestu – nikoli však vzetí do vazby – ukončení vedení uchazeče o zaměstnání v seznamu uchazečů o zaměstnání. Uvedené rozhodnutí zákonodárce nelze ve vztahu k osobám vykonávajícím trest odnětí svobody považovat za neodůvodněnou diskriminaci – ve věznici mohou být takto umístěny pouze osoby, které spácháním trestného činu zaviněně (tedy svým vlastním volným jednáním, ať již úmyslně či z nedbalosti) porušily právo natolik závažným a v zákoně jako trestný čin definovaným způsobem, že soud rozhodl o jejich povinnosti vykonat trest odnětí svobody. Spolu s řadou jiných omezení, která jsou povinny snášet osoby ve výkonu trestu odnětí svobody, jsou tyto osoby povinny rovněž akceptovat skutečnost, že ve věznici nelze vždy zajistit pro všechny tam umístěné osoby výkon práce a že se často může stát, že i pro ty z odsouzených, kteří mají zájem pracovat, se vhodná práce nenalezne. Pokud tedy stěžovatel ve výkonu trestu odnětí svobody nepracoval, neboť pro něho, ač o práci zájem měl, nebylo možno práci zajistit, nelze to přičítat k tíži státu resp. státnímu systému důchodového pojištění a započítat mu takto strávený čas jako dobu pojištění pro účely přiznání plného invalidního důchodu. Jestliže stěžovatel nezískal potřebnou dobu pojištění, nesplnil jednu z nutných podmínek nároku na plný invalidní důchod, a proto mu tento důchod žalovaný právem nepřiznal. Krajský soud tedy zcela správně posoudil právní otázku,*

když shledal, že žalovaný důvodně stěžovatelovu žádost o plný invalidní důchod zamítl, jelikož stěžovatel nesplnil potřebnou dobu pojištění pro nárok na něj. S tímto odůvodněním řešení dané otázky Nejvyšší správní soud i nadále souhlasí a odkazuje na ně.

Lze tak shrnout, že skutečnost, že stěžovatel chtěl po dobu výkonu trestu pracovat, nenahrazuje splnění podmínky zařazení k pravidelnému výkonu prací ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě a nedochází tak k naplnění zmíněné podmínky. V uvedené námitce tak Nejvyšší správní soud stěžovateli rovněž nepřisvědčil.

Nejvyšší správní soud tedy konstatuje, že neshledal námitky uvedené v kasační stížnosti důvodnými, a proto kasační stížnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud tak, že žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení nepřiznal, neboť stěžovatel nebyl v řízení úspěšný a žalované, která v řízení úspěšná byla, právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona nenáleží (§ 60 odst. 1, 2 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s.).

Vzhledem k tomu, že zástupce stěžovatele, Mgr. Ladislav Maleček, byl ustanoven soudem, přiznal Nejvyšší správní soud podle § 35 odst. 7 v návaznosti na § 120 s. ř. s. označenému zástupci za zastupování v řízení o kasační stížnosti odměnu, a to v celkové výši 975 Kč, sestávající se z odměny dle vyhlášky č. 177/1996 Sb. za tři úkony právní služby [á 250 Kč - § 11 odst. 1 písm. a) a d) ve spojení s § 7 a 9 odst. 2 cit. vyhlášky] a tří režijních paušálů (á 75 Kč - § 13 odst. 3 téže vyhlášky).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. května 2006

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu